

СВОБОДА

FOUNDED 1883
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — \$40.00, 6 months — \$22.00, 3 months — \$12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — \$1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Додаткова нагода

Усі акції Крайового Громадського Комітету для Вшанування Жертв Великого Голоду в Україні в 1932-33 роках проходять під промовистим гаслом: „Згадаймо самі і пригадаймо іншим!“
Гасло відноситься, очевидно, до найбільшого в дотогочасній історії народоубивчого злочину, що його повпнула тим разом червона імперіялістична Москва, та найбільшої трагедії поневоленого нею українського народу, що впав жертвою того злочину.

Історія того голодоморського злочину 50 років тому і протягом 50 років після нього потверджує те, що недавно сказав президент Роналд Реген: найпевнішою гарантією перемоги лиха є мовчанка добрих людей. Власне „мовчанка добрих людей“ — віпних і культурних народів світу на затіане московським окупантом голодоморське народоубивство в Україні 50 років тому рішально причинилося до того, що народоубивські злочини безупину повторюються в світі по сьогоднішній день, про що промовисто свідчить советське варварське знищення корейського пасажирського літака із 269 подорожніми на ньому. Знищення того літака становить додаткову потребу і дає додаткову нагоду „згадати самим і пригадати іншим“ голодоморську трагедію України 50 років тому.

Усе це — можна б сказати — самонаявні істини і наш Крайовий Громадський Комітет — як про це свідчить також надруковане на іншому місці звітження з його нарад минулої суботи — докладає справді всіх зусиль, щоб виконати можливо найкраще і найповніше своє гаслове завдання. Ми всі разом і кожний зокрема допомажемо йому в тому і виконаємо наше завдання нашою масовою участю у меморіальних похіді-демонстрації і концерті у Вашингтоні в неділю, 2-го жовтня. Крайовий відомин на повідомлення і заклики Комітету в цій справі: зголошення приїзду автобусами, замовлення квитків на концерт і подібне дозволяє на найкращі сподівання. Можна передбачати, що в неділю, 2-го жовтня 1983, буде — після відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові в 1964 році — другої з черги найбільший здви українців у столиці Америки.

Але цей Меморіальний День у Вашингтоні дає нам ще одну додаткову нагоду на додатковий іспит нашої національно-громадської зрілості. Мова, очевидно, про теперішню ситуацію в нашій громаді. Ні, ми не думаємо і тут не місце входити в будь-які подробиці, аналізи причин, і наслідків та подібне. Ми бажали б тільки звернути увагу на одну дуже реальну, хоча при нашій вдячності дуже трудну можливість, що могла б мати дуже велику вартість сьогодні і в майбутньому.

Справа коротка: не зважаючи на деякі суперечності і „колізії“ в пресі та кореспонденції, нам не відомо, щоби КГ Комітет будь-коли і в будь-якій формі виступав проти участі в акціях для „згадки самим і пригадати іншим“ комучо-московського голодоморства України, без уваги на те, хто ті акції ініціював і виконував. Нам також відомо, що голова КГ Комітету проф. д-р Петро Стерчо — як про це він сам звітнував на суботнішніх нарадах — звернувся в імені Екзекутиви очолюваного ним Комітету до наших центральних установ, щоб вони окремими зверненнями заохотили своїх членів до участі в Меморіальному Дні у Вашингтоні 2-го жовтня. Нам відомо, що до таких звернень заохочували і заохочують наші професіоналісти. Немає сумніву, що таке становище і віддзеркалює надії і прагнення громади.

Громада тепер же очікує, що скаже на це „опозиція“. Тут б вже не вмішати жадні „концепції“, чи „принципи“, які в якійсь мірі могли б диктувати, чи виправдувати „опозицію“ до заповіданих меморіальних імпрез 2-го жовтня у Вашингтоні. Не має сенсу будь-яка опозиція й до самого КГ Комітету, який був створений, подібно, як Комітет пам'ятника Шевченка чверть сторіччя тому, тільки „ад гок“, себто для „згадки і пригадки іншим“ комучо-московського голодоморства України 50 років тому і, виконавши це завдання, перестати існувати.

Міркування можна б продовжувати, і всі вони вказують і переконують, що Меморіальна Неділя 2-го жовтня у Вашингтоні дає нам усім справді унікальну додаткову нагоду скласти наш іспит громадської і політичної зрілості, на вдволення нашим приятелям та на лють нашим ворогам.

Чи ми всі спроможемося на це? Чи ми спроможемося на це, що було цілком — можна б сказати — природним і самозрозумілим, як демократична опозиція республіканського президента Регена в Конгресі і в країні односторонньо підтримала всі його пропозиції і рішення та заходи у відплату та на засуд советського розбещування у випадку з корейським літаком?

Історія нашого минулого і сучасного не дає нам на це жадної надії. Та це вже така наша історична доля, щоб без надії сподіватись. Отже — без надії сподіваймося й тепер...

Коли думаємо про майбутнє нашої спільноти у розсінні, усвідомлюємо собі, що йдемо у нього без достаточного планування, без добре продуманого плану, без ясного усвідомлення наших пріоритетів, без ясної ієрархії цінностей, що йдемо у майбутнє майже наосліп...

Наші громадсько-політичні центри зайняті взаємоборотьбою або знову ж безконечними спробами (уже понад 30 років!) замирення, консолідації і єдності і не мають часу планувати на далеку мету. У зв'язку з цим великі і невеликі проблеми нашого майбутнього, що стають перед нами, ми відсуваємо на бік, забуваємо непередуманими зазальниками, відтисаємо від них, стараємося про них не думати...

Коли думаємо про ці справи, усвідомлюємо собі потребу створення у нас якогось центрального тіла, яке вивчало б і аналізувало б наше положення у світі, наші потреби сьогодні і у майбутньому, яке планувало б на нашу далішу і далеку мету, і яке установлювало б ці

Ярослав Татомир

ТРЕБА ПЛАНУВАННЯ НА ДАЛЕКУ МЕТУ

Назив це тіло інститутом планування, радою планування чи центром планування. Назва не важлива, важливим і кінцевим є це, щоб ми присвятили більше уваги і зусилля плануванню на далішу і на далеку мету.

Грядучі демографічні зміни

Велика потреба якогось інституту, ради чи центру планування стає наявною, коли, наприклад, думаємо про величезні демографічні зміни, які ждуть нас у найближчих десятиліттях.

Шоанейше 75 відсотків наших громадян, які є сьогодні членами наших організацій і товариств, передплачують і читають українську пресу, купують українську книжку, жертвують на різні українські цілі, приходять на українські імпрези — це люди у віці 65

років і старші. Скільки із цих людей буде у нашому громадському житті за 10, 15, 20 років? Що станеться за 10, 15, 20 років з нашими організаціями, товариствами, з українською пресою, з українським книжковим ринком?

Метою цієї статті не є заповідати кінець світу. На зміну нашим старшим поколінням прийдуть у найближчих десятиліттях молодіші покоління. Але немає найменшого сумніву, що ця „зміна варті“ принесе величезні зміни у наше громадське життя.

Деякі із грядучих змін будуть зміними на краще. Відхід старших поколінь і перебрания нашого громадського життя молодшими поколіннями принесе із собою, можна сподіватися на основі теперішньої праці наших громадських активістів молодших поколінь, зріст нашої участі і нашого впливу в американському

політичному житті, принесе зменшення часу й енергії міжпартійну боротьбу у нашому гетто-збільшенні дій назовні його, принесе більше діловий підхід на місце балакунства і т.п.

Ця зміна варті принесе, очевидно, і негативні наслідки, такі як занепад, а то і смерть деяких наших організацій і товариств, наша громада стане, правдоподібно, менше українськомовною і т.п.

Чи не повинні ми задалегідь вивчити ці проблеми, планувати на далеку мету і прийняти міри для того, щоби ця зміна варті відбулася якнайшадше, з якомога якнайменшою шкодою для нашої спільноти?

Таких великих проблем є перед нами більше. Одним з наших великих завдань, завдань великої української політичної еміграції, було і є „дати свідоцтво“ перед світом про змагання великого українського народу до волі і про злочини поневолення проти нашого народу. Дотепер ми виконали тільки малу частину цього завдання.

(Продовження буде)

Н. К.

ОДНА З ТРАГЕДІЙ ХХ СТОЛІТТЯ

державою. З території російської Вірменії перекинувся вірменський визвольний рух на територію турецької Вірменії. Росія планувала захопити Босфор, щоб мати вихід у Середземне море. Турки почали виступати проти вірменів, закидаючи їм брехню. У 1894-1896 роках турки почали масово винищувати їх, внаслідок чого сотні тисяч вірменського населення стали жертвою того масового терору. Лише в місті Уфі спалено в соборі 3,000 вірменів. Це заставило вірмен покинути рідні землі та емігрувати до Європи й ЗСА.

У 1915 році в час Першої світової війни Туреччина воювала проти Росії. Турецький уряд, підозрюючи вірменів у співпраці з росіянами, вимордував понад півтора мільйона своїх вірменів, чоловіків, жінок і дітей. Це було перше в історії ХХ століття масове винищення одного народу, перший, сказавши по сьогоднішньому, голокост. Турецький уряд казав переселити вірменів, і їх виселили навіть із Константинополя, де вони мали власну духову еліту. Під час довгого маршу в степі їх в дорозі нищили фізично. Збереглися вірмени лише за кордоном Туреччини, переважно у Франції і Америці, частинно під Советським Союзом, де вони все такі мають окрему „вірменську республіку“ із столицею в Еривані і до неї значно поблажливіше ставиться Москва, ніж до інших „республік“.

Довгі роки про той голокост вірменського народу знали тільки одиниці. Щойно коли французький лікар

Ів Тернон видав книжку „Вірменія — історія голокосту“, заговорив світ про страшну трагедію вірменського народу. У книжці Тернон описує, як починаючи з травня 1915 року й кінчаючи березнем 1916 року, вірменів вигнано з їхніх місць і по-звірськи замордовано. Для цієї зв. депортації уряд створив окреме військо, яке було згорі нацкавоане проти вірменів. Ті вірмени, яким пощастило втекти від кривавої розправи, здебільшого загинули біля берегів Евфрату від голоду і спраги. Тільки 45,000 дісталося до міста Алеппо на півночі Сирії. Вірменськомовне населення Стамбула і Смирни пощастило врятуватися від депортації завдяки акції європейської дипломатії, а вірмени провінцій на сході мали змогу врятуватися завдяки наскоковій царської Росії на Кавказ. Таким чином у загальному 600,000 вірменам пощастило пережити ту різницю, що її османська імперія перевозила в 1915-1916 роках з метою остаточного винищення вірменського населення. Про страхоті того часу докладно інформували амбасадора ЗСА місіонери, які працювали на території турецької держави. В 1933 році прайзкий письменник жидівського походження Франц Верфель у монументальному романі „Сорок днів Музи Даг“ намагався змалювати апокаліптичну трагедію вірменів у Туреччині. Але та багаторічна праця письменника не побачила читача, бо всі книги й не закінчені праці Франца Верфеля спалили гітлерівці.

Світ бачив уже в минулому великі масакри, але всі вони були нічим у порівнянні з нечуваною масакрою вірменського народу. Масакра альбігінців, французьких єретиків, постійно вважалася за одну з найбільш жалюгідних подій в історії. Але тоді загинуло лише 60,000 людей. Варфоломійська ніч спричинила смерть кося 30,000. Сиділісь вечори принесли і смерть 8,000 людей. Цілі томи списано про спасення кінквізії Тюркмедади, але тоді знищено трохи більше як 8,000 єретиків. Можливо, що найбільше нагадує масакру вірменів винищення жидів Фердинандом та Ізабеллою з Еспанії. Згідно з Прескотом, 160,000 людей вигнано з їхніх домів і розкинено по Європі й Америці.

Дехто говорить про масовий жидівський голокост, як єдиний і найбільший в історії. Але його випередив у 1930 роках український голокост. Режим Сталіна знищив тоді майже 8 мільйонів українців. Щойно в 1940-1945 роках відбулося третє масове народоубивство ХХ сторіччя — масове винищення жидівського народу гітлерівськими німцями.

Сьогодні вірмени борються за те, щоб у слід за їхнім фізичним знищенням не прийшло ще й культурне. Вірменія 28-го травня 1918 року проголосила була самостійність і західні держави визнали її незалежність. Але більшовики окупували Вірменію подібно, як це сталося з Україною та іншими неросійськими народами. Сьогодні 6 мільйонів вірмен живє у всьому світі: в советській Вірменії, у ЗСА, в Європі, в Туреччині і країнах Середнього і Близького Сходу. Вони хочуть, щоб світ знав про них і їх знищення, але, як і

(Закінчення на стор. 4)

„Українка“ — КГБівський шпигун

„Дружина Тирнера“ — це найновіша сенсаційна повість Нормана Гарбо, відомого автора подібних сенсаційних повістей, як „Артист“, „Шпигун“, „Кабала“. Ця остання повість (Видавництво В. В. Нортон, 1983 року) замітна тим, що побудована на тлі шпигунського суперництва між Сі-Ай-Ей і КГБ, а її героїка прикидається українською.

По професії ця „українка“ — славна телевізійна і радіо-аудіо комедія, щось на зразок Барбара Волтерс, яка має доступ до найвищих чинників у політиці і є навіть приятелькою Президента ЗСА. Виступає під іменням Марія Монро, але в приватному житті вона „Марушка“. Ось як її характеризує її чоловік перед своїм батьком Павлом Турновським, жидом, відомим ракетником, який інстинктивно не має довіри до тої „Марушки“, мало того, підозрівав її, що вона може бути советським агентом.

„Коли б ти знав Марію, — каже син, — ти так не говорив би. Вона ненавидить росіян і все, що російське. Я не жартую, коли говорю про українців. Це особлива порода людей. У час війни Червона армія ніколи їм не довіряла і нищила і палила їх. Її дві сестри загинули в огні з їх хатою. Її батьки не можуть того забути“.

Після смерті „Марушки“ її співробітник у шпигунському ділі Пітер Конрад так говорить про неї її чоловікові: „Ми обом виростали в полудневому Джерзі. Та сама громада збиткових українців. Наші батьки приятельовали...“ А все ж Марушка, ця „українська“

перпатріотка, вийшла заміж за жиду, героя встанимих війни, великого американського патріота Пола Тирнера (його батько — Турновський).

Марушка була отруєна своїм співробітником на службі для КГБ Венделом, який, будучи заступником шефа Сі-Ай-Ей, був теж агентом КГБ. І Марушка і Вендел були ідейними комуністами, які вірили, що тільки перемога совітів може „спастися людство“. Марушка перейшла на юдаїзм, — так пояснює вона це в своєму заповіті на випадок смерті. — бо потребувала у своїй праці „космічної протекції“ пісі релігії, яка від 5000 літ веде жидів у найважчих життєвих умовах. Хоч вона була ревною росіяночку і російською патріоткою, але вилінула почала виступати як українка для того, щоб повернути від себе підозріння і приспати американську чужість.

Почавши читати ту повість, бере тебе злість, що автор, величаючи П. Тирнера великим американським патріотом і героєм, майже „суперменом“, кидас водночас тавро на українців, як „советських колаборантів“. Але, прочитавши книжку до кінця, робиться тобі приємно, що російська патріотка, для якої Росія матушка священна, біла чи червона, підшавляла під українство, трає українськку патріотку, щоб легше могли виконувати своє шпигунське завдання. Книжка цікава і тим, що вдоволь чатає в тенета суперництва між Сі-Ай-Ей і КГБ.

М. Б.

Богдан Бора

ГОЛОД

Село. Неначе писанка село.
Квітнуть верби, проростає село.
А під лотами ходить дика пустка.
Мов божевільна. З лоба збіта хустка.
Імлою очі-яси затігло.

Стоїть на царині старий вітрак.
Немов забутий на шляху жербак.
Безпомічно до неба вівши руки.
На вигоні не грають діти в цурки.
Ніде не чути голосу собак.

До піднебесся дим не в'ється з хат.
Замовкли щербі і нічні дичат.
Та й парубки не думають про гуті.
Лиш голюють в садах кущі тогулі.
А з клунь забутих сові прокличать.

Німа. Голодна. Втома на чолі.
Буква пустка дика по селі.
У бур'янах ляскає стая під тином.
Де мати дозор над мертвам сном.
Худа, чорніша чорної землі.

А по дорозах котяться, стриба,
Стіває река м стара сарба
І за село веде шайтанське життя.
Сматрає сусіди вчати додич хитво.
Криваві очі вітра прошиба.

На відшибі, у мертвій тишині.
Складають тріпач, мов опухлі тілі,
І тов сарба накульє сповнилася...
Як братський гріб — країна підневілена.
Світами хлипають вогні дні.

Іван Боднарчук

ПОЛИНУВШИ ДУМКАМИ

В МИНУЛЕ...

(З приводу 50-річчя заснування жіночої гімназії „Рідної Школи“ в Стрию та наміченого з'їзду колишніх її учениць)

Наш народ завжди високо цінив освіту та дбав про вишкіл і виховання молодих поколінь і плекання нової провідної верстви. І тому, не зважаючи на всі несприятливі умовини і труднощі, виявляв так багато енергії для творення та удержання свого шкільництва.

„Рідна Школа“ — назва товариства, що взяло на себе відповідальність за українське шкільництво на західно-українських землях, загальновідома. Саме сто років минуло в 1981 році, як постало це товариство у Львові під назвою Українське (тоді ще Руське) Педагогічне Товариство, в скороченні УПТ, зі завданням вести наші школи та підтримувати в умовах ворожої окупації виховання молоді в рідному дусі. Дуже заслужене було це товариство, тому, коли вже в перших початках на новому нашому поселенні в Америці виникла справа української школи, нові поселенці шукали зразку у діяльності „Рідної Школи“ в Україні. Щобільше, вже в таборах у Західній Європі українська громада організувала своє шкільництво, з народними й середніми школами в майже кожному таборі, користуючись досвідом і досягненнями „Рідної Школи“ на рідних землях.

Стараннями Ділового комітету, що його очолюють Зиновія Когут-Мельник з Вікторії (Брітіш Колумбія, Канада), Дарія Мосора-Франкен з Нью Йорку і Володимира Шиян-Кавка з Філадельфії, ЗСА, відбулися в дні 29 і 30-го жовтня 1983 року на Союзі в Кергонсоні, Н. Й. З'їзд колишніх учениць жіночої гімназії „Рідної Школи“ в Стрию, для відзначення 50-річчя заснування цієї гімназії. Цей Комітет запросив на ці врочистості і нас, своїх колишніх педагогів-професорів, і оскільки мені відомо майже всі живучі педагоги заповіли свою участь у З'їзді. Не судилося нам, дорогі учениці колишньої стрийської гімназії „Рідної Школи“, відбувати матуральні з'їзди в рідному Стрию, так з'їдемося всі на чужині, щоб відзначити 50-літній ювілей дорогої нам Альми Матер.

Спогад про Стрий

Під таким заголовком відомий стрийнин інж. Лев

Якевич (котрий веде у „Свободі“ куток „Життя і Знання“) помітив на сторінках журналу „Квітучі береги“ в 1969 році чудовий вірш з такими промовистими рядками:

Є в світі багато чудових місечок.
Де ми провели колись як молодий —
Для мене протє, а цього не перече.
Найкращим з всіх міст — завжди лишиться Стрий!

і закінчує словами:

Розспались дні кришталевим намистом.
В далекі світи понесла нас вітри...
Й поїс я з собою, мов мрію золоту.
Захований в серці — мій спогад про Стрий.

Був наш Стрий важливим залізничним вузлом, містом шкільної молоді й емігрантів, містом залізничників і цілої громади працюючих і готових завжди до посвяти в суспільній праці людей. Був наш дорогий Стрий і багатим містом: земний газі дерево — були два невичерпні джерела того багатства. Крім того, мав він щось таке, чого йому інші міста зазидували. Мав він якийсь хист створювати сердечну атмосферу, так дуже потрібну для співжиття людей, які є зв'язані однією місцевістю.

Згідно зі старими документами, Стрий існував уже в XIV сторіччі, положений на головній комунікаційній артерії до Угорщини, Семигороду й балканських країн. Тут зосереджувалася жава торгівля коней, волів, овець, дерева, солі, шкур та угорських вин. Мав колись Стрий свій великий замок із шістьма баштами й 61-ю кімнатами. Велавив він у розвитку нашого національного життя в Галичині. В ньому народився жіночий рух, в ньому відбулося перше жіноче віче 1891 року та вишшов перший жіночий альманах під проводом Н. Кобринської. У Стрию довгі роки жив і працював д-р Е. Олесницький, якому не тільки Стрийщина, але й велика частина Галичини завдячувала своє відродження. Із Стрия вишло чимало наших славних людей, що записали свої імена золотими літерами в нашій історії. В Стрию в 1914 році організувалися УСС, звідти вишшов і славний „Маслосоюз“. Стрий був одним із найактивніших осередків УВО, ОУН, Пласту й Сокола.

Про нашу гімназію детальніше

У 1932 році польське міністерство освіти перевело реформу шкільництва, яка охопила теж тогочасну 8-

(Закінчення на ст. 4)

Конкурс на написання славня на ювілей 1000-ліття хрищення України

Оцим звертаємося з проханням до українських поетів та письменників написати лірику-слова на славень-гимн у 1000-річчя хрищення Русі-України. Славень повинен бути гідний, могутній, звучний і легкоспівний так, щоб наші композитори могли скласти музику до нього. Слова-текст славня повинні не тільки звеличувати небуденну подію хрищення України, але давати підйом, настрій, віру й надію на краще майбутнє нашої Помісної Церкви й України. Христос — наша сила й перемога. Обновили й відродили все в Христі. Спрямувати наші змагання за вільну християнську українську державу.

Конкурсна комісія-журі вибере найкращий славень і передасть українським композиторам. Твори просимо якнайшорше пересилати на адресу Секретаріату Центрального Ювілейного Комітету Помісної Української Католицької Церкви: Secretariat Jubilee Committee, 233 Scotia Street, Winnipeg, Man., Canada R2V 1V7.

Братство св. Андрія і Сестрицтво св. Покрови при Церкві-Пам'ятнику св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.
широ запрошують на

Останній Літній Пікнік

в неділю, 25-го вересня 1983 р., о год. 12-й дня на терені Осередку
Грає оркестра „Чари“
СМАЧНІ СТРАВИ
ПРИЙДІТЬ САМІ І ПРИВЕДІТЬ ПРИЯТЕЛІВ І ЗНАЙОМИХ.
Прийдіть призначений на направи запл. Осередку.

УПРАВА

Крайова Конференція Українсько-Американської Координаційної Ради у ЗСА

відбудеться
в суботу, 1 жовтня 1983 р. у Вашингтоні, Д. К. в приміщеннях
TWIN BRIDGE MARRIOTT HOTEL
333 Jefferson Davis Hwy. CRYSTAL CITY, Va.
(близько півночі National Airport)
Тел. (202) 628-4200. Контактуватися з Angela Moss.
З ТАКОЮ ПРОГРАМОЮ:

Год. 11-та рано: Реєстрація учасників (реєстраційна оплата 10 дол. від особи)

- Год. 1-ша по пол:
1. Відкриття Конференції УАКР
  2. Вибір Президії Конференції
  3. Схвалення порядку нарад
  4. Звіт членів Екзекутиви УАКР
  5. Запити і дискусія над звітами
  6. Прийняття назви, інкорпоровання, статут нової установи
  7. Наміщення дати і місця Конвенції
  8. Закриття

Учасність у Конференції беруть представники організації, відділів та індивідуальні члени УАКР.

Екзекутива УАКР

ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УНС в Нью Гейвені, Конн.

повідомляє, що
в неділю, 25-го вересня 1983 р., о год. 2:30 по пол. в залі Українського Народного Дому при дорозі ч. 6 у ВІНДГЕМ (біля Вільямсвіку), Конн. відбудеться

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ ОКРУГІ

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття
  2. Перегляд-проверка організаційної праці Округу за останні місяці цього року
  3. Доповідь СТЕПАНА ГАВРИША — головного організатора УНС
  4. Обговорення осінньої організаційної кампанії
  5. Внески, запити та закриття зборів
- У зборах обов'язково повинні взяти участь члени Округової Управи, Секретарі та Відділові урядовці, як теж делегати на 30-ту Конвенцію УНС наступних Відділів:

12, 23, 52, 54, 59, 67, 84, 101, 138, 253, 254, 277, 350, 370, 387, 390, 414.

У зборах візьме участь

Степан Гавриш, головний організатор УНС

По нарадах відбудеться висвітлення фільму УНС:

„ЗА СТЕРНОМ ДОЛІ“

Запрошуємо всіх громадян околиці, не лише секретарів і урядовців, прибути на висвітлення фільму. Всі громадяни Вільямсвіку і околиці повинні оглянути цей історичний фільм продукції СЛАВА НОВИЦЬКОГО.

ВСТУП НА ФІЛЬМ ВІЛЬНИЙ!

За ОКРУЖНУ УПРАВУ:

проф. ІВАН ТЕЛЮК д-р МИХАЙЛО СІГУРОВИЧ

ПАСЯК СЛІВІНСЬКИЙ ВАСИЛЬ ДОБЧАНСЬКИЙ

секретар голова касир

Хвальна Президія
Світового Конгресу Вільних Українців
Торонто, Канада

Хвальна Президія!
У зв'язку з недалеком ІУ Конгресом СКВУ, Бажаємо поінформувати Вас про наше становище та нашу репрезентацію на ньому.

Метрополітальний Відділ УККА існує та є дійсним репрезентантом української громади в Дітроїті від червня 1946 року. Координує та очолює загальногромадські акції на нашому терені, включно із збіркою фондів на Ваші потреби (див. „Вісник СКВУ“).

Як вам відомо, на XIII Конгресі Українців Америки в жовтні 1980 року 28 крайових установ ЗСА змушені були вийти з Конгресу і з того часу УККА репрезентує тільки одне політичне середовище. Делегації тих організацій, що вийшли з XIII Конгресу оформилися в Комітет за Правопорядок в УККА і весь час діють у напрямі привернення єдності в нашій громаді. На жаль, ні всі намагання згаданого Комітету, ні звернення наших Владик, ні посередництво о. Чомка не принесло бажаних успіхів (єдності); Комітет за Правопорядок в УККА являється дійсним репрезентантом тих складових установ, що його творять.

Тому що Метрополітальний Відділ УККА в Дітроїті об'єднує низові клітини тих крайових установ, що вийшли з XIII Конгресу і творять справжню репрезентацію української громади в ЗСА, своїм репрезентантом в СКВУ вважає Комітет за Правопорядок в УККА, хоч би під іншою назвою, якою слід назвати таку репрезентацію.

Сподіваємося, що Світли Президія візьме під свою увагу цей стан і справедливо підійде до розв'язки цього питання, бож подавляюча більшість громади в ЗСА не може бути своєю репрезентацією в СКВУ. Віримо у Ваше позитивне рішення та, очікуючи ласкавої відповіді, остаємося

з висловом високої пошани до Вас.

За Управу:

Зенон Василькевич Стефан Зубаль
голова секретар

Василь Папій
референт преси

22-го серпня 1983 року

У А К Р
Відділ Глен Спей, Н. Й.

До
Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців

В справі: Прийняття в члени СКВУ.
Відділ Української Американської Координаційної Ради в Глен Спей, Н. Й., підтримує внесення прохання Екзекутиви і Президії УАКР прийняти цю організацію в члени СКВУ по причині, що теперішній УККА не репрезентує більше їх членство в СКВУ.

За Управу

О. Галій — голова
А. Мох — секретар

Померла визначна українка М. Пастернак

„Я умираю... Все обернеться у спомина...“ — з трудом прошепталі уста. І погасли, коліс такі блискучі, блакитні очі глянули на нас з далекої даліни. „Коліс ми близько жили, приязню...“ — знову прошепталі пошнелі уста, — тепер я на стежці позасвітній. Добре, що Славо не терпить зі мною“. Стогін перехопив мову... Увійшла медична сестра.

Це було так недавно, два-три дні тому. А тепер спокійно-тихо спочиває в домі св. п. Марія Пастернак, яка померла 25-го серпня 1983 року. Немає тут, біля труни, ні чоловіка, славно археолога, ні дитини, ні сестри, ні брата. Нікого з роду, з родини. Невеликий тільки гурт давніх приятелів з управи Дому Івана Франка, і тих, які високо цинили Марію Пастернак, непересічну жінку серед усіх жінок, велику людину в усіх ситуаціях неслугого життя, бурхливих подій. Масштаб смерті шепоче молитви, дописує останню сторінку її земної мандрівки. І друзі шепочуть молитви, переглядають записи великої книги, що з роками сповнюють, зтіре їх час.

Ні, „навік невимрущі зерна любові“. Оті „зерна“ потіхи, заохоти, підтримки в дискусіях, зустрічах, телефонічних розмовах, навіть під час її довгої недуги. Ці зерна за довгий вік цієї людини не пропали, а зродили тривалі діла в праці шкільній, в мистецьких імпрезах усього роду, в театральних починах, у журналістиці, в громадській діяльності. Навіть у студіях української в Оттаві, Торонто, Торонтоському університеті. І допомагала всім не тільки словом, але й своїми рецензіями, оглядами, окремими статтями в пресі, в журналах. Сама ж бо знаменито писала ще в Україні, в 1932 році про хореографію, як загальну про Лідію Бурчак-Савчука. „І статті появлялися в журналах і часописах і знайомили читачів з цією галуззю мистецтва. У нарисах „Душа і танок“, „На службі Терпихори“, „Давня і сучасна пантоміма“, відкривався новий погляд на цей складний шлях спроб і шукань, яким ішов тоді мистецький танок. З поштовхом ентузіаста, вона продовжувала це діло й на еміграції“. Марія Пастернакова. „Українська жінка в хореографії“, ст. 20.

З цієї діяльності мистецтва залишилася вона в культурній скарбниці унікальну студію про українське модерне мистецтво танку, де висвітлює елементи, що їх вносять у світове мистецтво наші мистці танку. Без сумніву, українська наука завдячує їй капітальну працю Ярослава Пастернака „Археологія України“, вона бо в дуже тяжких обставинах дала своєму чоловікові моральну підтримку і повну допомогу. Майже до кінця свого життя несла духову поживу людям, навіть у Дому Івана Франка, своїми гутірками з нагоди релігійних і національних свят, знагоди фільмів, вистав, прогудянок, вела хроніку Дому, заповнюючи журнали своїми зв'язками цікавими статтями. І духовість відзначалася особливою прикметою, бо в кожній проблемі, в кожній важкій справі уміла побачити щось ясного, відкрити промінь надії, показати дорогу розв'язки і нові обрії. Незвичайно що прикмету духу Марії Пастернак відчували і близькі приятелі і знайомі, та високо цинили її благородний вплив. Тож і справді, всі „зерна“ гарного життя, залишаються „навік невимрущі“.

Олександра Копач

Тисячі українців...

(Продовження зі стор. 1)

ликий голод в Україні 50 років тому. Могутня акція обурення і засуду совєтського розбещення та морду 269 цивільних підданих на знищення під час рейсового літаку дає до цього відповідну додаткову нагоду.

ІІ. ВСЕГРОМАДСЬКА МЕМОРІАЛЬНА МАНІФЕСТАЦІЯ У ВАШІНГТОНІ

Всеукраїнська всегромадська Меморіальна маніфестація — це формальна назва запланованих на неділю, 2-го жовтня, демонстрацій походу і концерту в столиці країни, а її характер меморіально-політичний — пригадували і підкреслювали звітодавці і дискусанти, наголошуючи зокрема політичну мету запланованих імпрез. Похід і концерт заплановані й відбуватимуться на пошану мільйонів жертв Великого голоду і підкресленням та наголошенням на нескореності і боротьбі українського народу за найвищу вселюдську ідею, за волю і незалежність, яку не припинило голодоморство і яка з неослабною силою й героїзмом продовжується, хоч змінюються її форми. Цей політичний характер меморіальної неділі у Вашингтоні підкреслений ред. А. Біліком у тещі інформаційних матеріалів із основними даними про Україну, її історію та про „забутий голод“ у світі політичної сучасності. Тексту приготовано коштом УНСОУ. Передані матеріали вже тепер викликали зацікавлення американських засобів масової інформації із побажанням додаткових матеріалів.

Після основного обговорення та розгляду багатьох можливих альтернатив, КГ Комітет остаточно встановив і затвердив таку програму збірки і маніфестаційного походу у Вашингтоні в неділю, 2-го жовтня:

1. Збірка відбуватиметься біля Обеліску Вашингтона в безпосередньому віддаленні від Білого Дому та взагалі політично-дипломатичного району столиці. Автобуси заїжджатимуть на місце збірки, яка почнеться від год. 9-ої рано. На місці збірки відбудеться о год. 10-й відповідна програма, започаткована і закінчена молитовою. На майстра церемонії цілої програми запрошено д-ра МIRONA Курпоша. Промову українською мовою виступить д-р Іван Фліс. Англомовних промовців ще поки що не визначено, очікуючи відповіді від запрошених, почавши від президента Рональда Рейгана.

ІІІ. МАНІФЕСТАЦІЯ: ЗБІРКА І ПОХІД

2. Похід-демонстрація почнеться після закінчення програми на місці збірки. Попереду йтимуть молоді матері зі своїми дітьми, зодягнені в народні (вишвані) одяги. Місцевий Громадський Комітет подбає про відповідну кількість внорянників, які і синьожовтими відзнаками на схрещеннях вулиць та на самій площі збірки дбають про порядок та даватимуть всі інформації. Похід вирушить і проходитиме біля Білого Дому, де зупиниться для короткої маніфестації. Дуже важливе — підкреслювали звітодавці і дискусанти — щоб всі ішли в похід, а не приїжджали йому, стоячи на вулицях. Далі — з уваги на меморіально-політичний характер маніфестації, не передбачається політичних вигуків. Причина і шіль маніфестації буде з'ясована на писаних на транспарантах та заявах, що їх подаватимуть через гучномовці. Похід складатиметься з двох частин: до Білого Дому йтимуть усі, а біля Білого Дому похід поділиться на дві частини й одна частина, в цьому частині молоді, піде з поклоном до пам'ятника Тарасові Шевченкові, а друга головна частина піде в околицю совєтської амбасад, де через гучномовці буде прочитана відповідна декларація.

Підкреслювали звітодавці і дискусанти, що вільно і по-людськи, включно з мапою місця збірки та вулиць походу, проголосить акторів у пресі місцевий Комітет.

3. Концерт. Похід і його програма передбачені із закінченням біля год. 2-ої по полудні. Концерт у репрезентативному Кеннеді Центрі почнеться точно — але точно! — в год. 3-й після полудня та триватиме — знову точно — дві години разом з перервою. Цю точність підкреслюється, бо в тій концертній залі така процедура, що після започаткування програми та під час виконання поодиноких точок тієї програми на залю нікого не впускається; отже хто спізниться, тому доведеться чекати аж виконувана точка програми буде закінчена.

У програмі концерту, як уже інформовано, виступлять окремо і спільно симфонічна оркестра, підсилені місцевими хористами хор „Думка“, Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка під диригентурою маестра Григорія Кнестого та оперні солісти Рената Бабака і Андрія Добрянського.

Інж. Ю. Повстенко, інформуючи про програму концерту, зокрема звернув увагу на могутність мелодії українського національного гімну в супроводі симфонічної оркестри, що його, як і американський гімн, виконуватимуть усі учасники програми. Щобільше, перед започаткуванням співу гімнів, диригент оркестри звернеться і до всієї публіки на залі, щоб вона включилася до співу.

Програму концерту, як і програму збірки та походу проголосить у найближчих днях місцевий Комітет.

На ці всі імпрези запрошуються члени Уряду і Конгресу ЗСА, як і закордонних дипломатів, на що вже деякі з них прихильно відгукнулися.

ІУ. ІНШІ ЗАХОДИ І ПРОГРАМИ У СТОЛИЦІ

Меморіальні демонстрації-походи і концерт становлять тільки частину заходів і програм КГ Комітету для згадки самим і пригадки іншим комуністсько-совєтському голодоморству України 50 років тому. Крім цього вже пороблено заходи для влаштування відповідної меморіальної церемонії в Палаті Репрезентантів та переслухання у Сенаті, д-р МIRON Курпоша організує симпозиум в Американському Ентерпрайз інституті з участю найвідатніших знавців про проблему, влаштується виставку документів Великого голоду та виставку знищених пам'яток української культури і ряд інших програм.

У. ФІНАНСИ

Про фінанси КГ Комітету, від яких залежить здійснення запланованих акцій, звітували вже на початку наради містоголова КГ Комітету У. Дячук і фінансовий референт Е. Попіль. Згідно з їх звітами, по 16-го вересня до каси Комітету вплинуло (з пожертв, продажу жетонів, відсотків та інше) 54,000 дол., видатки (кошти збіркової кампанії, (Закінчення на ст. 4)

ЗАКЛИК ДО ЧЛЕНОК СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Рік 1983 замітний в нашому громадському житті масовими відзначеннями пам'яті жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 роках.

Екзекутива СУА звертається з проханням до всіх членок СУА співпрацювати з місцевими комітетами для відзначення роковин Великого голоду в Україні та взяти активну участь в Богослуженнях, маніфестаціях, оглядинах виставок та в Меморіальному концерті, що відбудеться у Вашингтоні, в неділю, 2-го жовтня 1983 року.

За точною програмою-просимо слідкувати в українській пресі.

Екзекутива СУА

ПЕРША ЛЕЙДІ НЕНСІ РЕГЕН прийняла в Білому Домі кількох молодих солістів Метрополітальної опери в Нью Йорку, вшановуючи таким чином 100-ліття існування цієї унікальної культурної установи. Зустріч співаків з Першою Лейдї і заплановане відзначення ювілею буде передане на крайовій телевізійній програмі цього тижня.

29-го серпня 1983 року відійшла від нас, несподівано, в 34-му році життя

бл. п.

ІРЕНА АНАСТАЗІЯ ІОНЕСКУ (зі Скульських)

ПОХОВАНА в Монреалі, Канада.

Осталася в глибокій смутку:
муж — ЮРІЙ ІОНЕСКУ
батьки — ВОЛОДИМИР І ГАЛИНА
СКУЛЬСЬКІ
стрижок — ЮЛІАН ПЕВ СКУЛЬСЬКИЙ
з рідною у Бразилії
кузин — АНДРОНІК І ОСАНА та сини:
МIRON, ЮРА І МАРКО
також залишила багато дальної Родини
і друзів в Бразилії, Канаді і Америці
Хай Господь Бог прийме її до Царства Небесного.

Ділимося сумною вісткою з Рідною, Приятелями й Українським Громадянством, що 1-го вересня 1983 р., після довгої й важкої недуги упокоївся в Бозі, прийнявши Найсвятіші Тайни,

наш Найдорожчий

МУЖ, ШВАГЕР І ВУЙКО

бл. п.

Іван Малиновський

директор Народної Торгівлі в Станіславові, нар. 13-го квітня 1909 р. в Золочівщині, Зах. Україна.

ПАНАХИДА була відправлена в п'ятницю, вечером о год. 7:30, 2-го вересня 1983 р. в похоронному заведенні Рінальді в Силвер Спрінг, Мд.

ПОХОРОН в суботу, 3-го вересня 1983 р., о год. 9-й ранку з похоронного заведення до української католицької церкви Преса. Родини в Вашингтоні, Д. К., де в год. 9:30 відправлено Божеєму Літургію, а після тлінні останки Покійного поховано на Українському Крайовому Цвинтарі ЗСА.

Горем прибути:

дружина — СОФІЯ
швагерка — ОЛЬГА МАРТИНЮК
швагер — ВОЛОДИМИР ІЛЬЧІНА
кузини — МАРТА ГУРКО з мужем БОГДАНОМ
і рідною
кузен — МОДЕСТ ШАРИЙ з дружиною Гледіс
і рідною
сестринок — ОРЕСТ ГУРКО з дружиною
ВІКТОРІЄЮ
та ближча і дальша Родина в ЗСА і в Україні

Родина просить замість квітів жертвувати на будову церкви-собору Преса. Родини в Вашингтоні.

З глибоким жалем повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що у Філадельфії, Па., в суботу, 17-го вересня 1983 року, по дошій і тяжкій недугі, відійшла від нас у Вічність наша Найдорожча ДРУЖИНА, МАМА, БАБУНЯ, СЕСТРА І ТЕТА

бл. п.

Софія Ліщинська

ПАРАСТАС — в четвер, 22-го вересня 1983 р., о год. 8-й веч. в похоронному заведенні М. Насевича при Н. Френкліні в Бравн вулицях у Філадельфії, Па.

ПОХОРОН в п'ятницю, 23-го вересня 1983 р., о год. 9-й ранку з церкви св. Миколая при 23-й і Поплар вул. на український цвинтар на Факс Чейсі у Філадельфії.

Невимовним горем прибути:

муж — МИХАЙЛО
дочка — ІРЕНА КАРАМАН з мужем ІВАНОМ та дітьми АРЕТОЮ, БОРИСОМ, МАРКОМ І ІВНОЮ
невістка — ЕРІКА ЛІЩИНСЬКА з дітьми
брат — МИХАЙЛО ВІТЕР з дружиною СОФІЄЮ, дітьми та внуками
сестринка — МАРТА ШУМЕЙКЕР з мужем ЧАРЛЬСОМ, дітьми і внуками
братаничі:
НАТАЛКА ЯРЕМЧИШИН з мужем МИХАЙЛОМ та дітьми
і внуками
ІРЕНА КОЗАК з мужем ЄВГЕНОМ і дітьми
МИРОСЛА ІВАНКА ЛІЩИНСЬКА
та ближча і дальша Родина в ЗСА й Україні

Заклик!

Головна Управа
Товариства Українських Інженерів Америки
ЗАКЛИКАЄ
всі своє Членство та Українську Громаду ЗСА взяти масову участь
у Вашингтонській Маніфестації і Меморіальному Концерті
2-го жовтня 1983 року
ЩО ПРИСВЯЧЕНІ 50-й РІЧНИЦІ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ 1932/33 РОКІВ ДЛЯ ГІДНОГО ВШАНУВАННЯ ТА УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ МІЛЬЙОНІВ НАШИХ БРАТІВ І СЕСТЕР.
ЮРІЙ БАЗИЛЕВСЬКИЙ, голова ІВАН Я. ХАМУЛЯК, секретар

Заклик!

